

TIETOSUOJA

Päivi Korpisaari - Olli Pitkänen - Eija Warma-Lehtinen

Päivi Korpisaari on viestintäoikeuden professori Helsingin yliopistossa. Hän on tutkinut viestintä- ja informaatio-oikeutta lähes 30 vuoden ajan. Lisäksi hän on johtanut useita tietosuojaan liittyviä tutkimusprojekteja ja osallistunut asiantuntijana moniin lainvalmisteluhankkeisiin.

Olli Pitkänen TkT, OTK, CIPP/E vastaa 1001 Lakes Oy:n oikeudellisista palveluista ja toimii dosenttina Aalto-yliopistossa ja Helsingin ja Turun yliopistoissa. Hänen erikoisalaansa ovat tietotekniikkaan ja dataan liittyvät tietosuojakysymykset ja aineettomat oikeudet.

Eija Warma-Lehtinen Asianajaja, LL.M., CIPP/E on yksi johtavista tietosuojalainsäädännön asiantuntijoista Suomessa ja arvostettu osaa- ja myös kansainvälisesti. Hän on jo vuosia vastannut Asianajotoimisto Castrén & Snellmanilla tämän oikeudenalan toimeksiantojen hoitamisesta.

2., uudistettu painos
Copyright © 2022 Alma Talent Oy ja tekijät
Yhteistyössä Lakimiesliiton Kustannus

Kansi: Outi Pallari
Taitto: Aste Kirjat Oy

ISBN 978-952-14-4281-0
ISBN (verkkokirja) 978-952-14-4282-7

Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu 2022

Anna palautetta kirjasta: kustannustoimitus@almamedia.fi

Esipuhe

EU:n tietosuojalainsäädännön uudistaminen käynnistyi vuonna 2012, kun tietosuojalainsäädäntö ei enää vastannut globaalin tietoympäristön ja digitaalitalouden tarpeisiin. Uudistuksen tarkoituksena oli turvata henkilötietojen suoja samalla, kun parannettaisiin EU:n sisämarkkinoiden toimintaedellytyksiä. Tämän prosessin tuloksena syntyivät tässä kirjassa käsiteltävä EU:n yleinen tietosuoja-asetus (TSA) (EU) 2016/679 ja kirjan ulkopuolelle jäävä rikosasioita koskeva tietosuojadirektiivi (EU) 2016/680.

Tietosuoja-asetus on henkilötietojen käsittelyä koskeva yleissäädos. Se tuli voimaan 25.5.2016, ja sitä on sovellettu 25.5.2018 lukien. Asetuksessa on kansallista liikkumavaraa, jonka käyttämisestä säädetään muun muassa tietosuojalaissa (1050/2018).

Yleislainsäädännössä olevan sääntelyn määrä lisääntyi merkittävästi tietosuojauudistuksen myötä. Aikaisemmassa henkilötietolaissa oli 51 pykälää, kun tietosuoja-asetuksessa on 99 artiklaa, joista monet ovat hyvinkin laajoja ja monimutkaisia. Tietosuojalaissa on vielä tämän lisäksi 38 pykälää. Henkilötietojen käsittelystä säädetään edelleen myös sektorikohtaisessa lainsäädännössä, vaikka tavoitteena onkin alakohtaisen sääntelyn vähentäminen.

Aiempi kirjamme Uusi tietosuojalainsäädäntö (Alma Talent 2018) tehtiin, kun tietosuoja-asetusta oli vasta alettu soveltaa ja tietosuojalaki oli aivan tuore. Kirjan kirjoittaminen uuden lainsäädännön voimaantulo- ja syntyvaiheessa oli haastavaa, koska tulkintaohjeita tai -kannanottoja ei ollut kovin paljon – oikeuskäytännöstä puhumattakaan. Tähän teokseen olemme pystyneet ottamaan

mukaan jo huomattavasti laajemman ohjeistuksen sekä uutta viranomais- ja tuomioistuinkäytäntöä. Ne laajentavat ja syventävät kuvaa tietosuojasta sekä konkretisoivat vaatimusten sisältöä edelliseen kirjamma verrattuna.

Kirjan kirjoittajista Päivi Korpisaari oli EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen täytäntöönpanotyöryhmän (ns. TATTI-työryhmän) jäsen koko sen toimikauden (17.2.2016–16.2.2018) ajan. Asetuksen voimaan tultua Korpisaari on johtanut 5G-verkkoja hyödyntävän Neutral Host Pilot -hankkeen oikeudellista osaa, joka on keskittynyt älykaupunkien perustamiseen ja datan markkinapaikkaan liittyviin tietosuoja- ja taajuusoikeudellisiin kysymyksiin sekä kilpailuoikeuteen.

Olli Pitkänen puolestaan on johtanut Valtioneuvoston kanslian rahoittaman EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen (2016/679) kansallista toimeenpanoa selvittänyttä erillishanketta ja tutkinut uudistuksen vaikutuksia mm. Business Finlandin ja yritysten rahoittamassa Future Regulation of Industrial Internet (FRII) -tutkimushankkeessa sekä osallistunut useisiin tietosuoja-asetukseen liittyviin toimeksiantoihin ja projekteihin.

Eija Warma-Lehtinen on avustanut lukuisia suomalaisia ja kansainvälisiä organisaatioita erilaisissa tietosuoja-asetukseen ja sen voimaantumoon liittyvissä projekteissa. Lisäksi hän toimii työelämäprofessorina Lapin yliopistossa ja hänet on nimitetty varajäseneksi tietosuojalain mukaiseen asiantuntijalautakuntaan toimikaudeksi 2020–2023.

Haluamme kiittää läheisiämme tuesta kirjoitusprosessin aikana sekä sisältöpäällikkö Arja Lappeteläistä ja kustannustoimittaja Inka Remonen-Niitepöldiä kaikesta avusta kirjan valmiiksi saattamisessa. Lisäksi kiitämme tiedonhaussa ja oikoluvussa auttaneita Helsingin yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan viestintäoikeuden oppiaineen tutkimusavustajia.

Helsingissä, kesäkuun 27. päivänä 2022

Kirjoittajat

Sisällys

Esipuhe	V
Sisällys	VII
Lyhenteet	XVII
Pikaopas	XIX
Lukijalle	XXI
Johdanto	1
Tutkimuksen kohde ja lähdeaineisto	1
Historiallinen kehitys	4
Henkilötietojen suoja perus- ja ihmisoikeutena	8
Henkilötietojen ja yksityiselämän suojien suhde	16
Henkilötietojen suojan ja julkisuusperiaatteen suhde	17
Muuttuneen soveltamisympäristön luomat haasteet	19
Henkilötietojen erilaiset suojakeinot	22
Voiko omia tietojään omistaa?	25
Periaatteet	28
Riskienhallinta	30
Osapuolet	34
Lähdeaineisto	35
I YLEISET SÄÄNNÖKSET	39
1 ARTIKLA Kohde ja tavoitteet	40
2 ARTIKLA Aineellinen soveltamisala	45
3 ARTIKLA Alueellinen soveltamisala	52
4 ARTIKLA Määritelmät	57

II PERIAATTEET	97
5 ARTIKLA Henkilötietojen käsittelyä koskevat periaatteet	98
6 ARTIKLA Käsittelyn lainmukaisuus	113
7 ARTIKLA Suostumuksen edellytykset	145
8 ARTIKLA Tietoyhteiskunnan palveluihin liittyvään lapsen suostumukseen sovellettavat ehdot	157
9 ARTIKLA Erityisiä henkilötietoryhmiä koskeva käsittely	165
10 ARTIKLA Rikostuomioihin ja rikoksiin liittyvien henkilötietojen käsittely	184
11 ARTIKLA Käsittely, joka ei edellytä tunnistamista	188
III REKISTERÖIDYN OIKEUDET	191
12 ARTIKLA Läpinäkyvä informointi, viestintä ja yksityiskohtaiset säännöt rekisteröidyn oikeuksien käyttöä varten	192
13 ARTIKLA Toimitettavat tiedot, kun henkilötietoja kerätään rekisteröidyltä	204
14 ARTIKLA Toimitettavat tiedot, kun henkilötietoja ei ole saatu rekisteröidyltä	215
15 ARTIKLA Rekisteröidyn oikeus saada tutustua tietoihin	227
16 ARTIKLA Oikeus tietojen oikaisemiseen	241
17 ARTIKLA Oikeus tietojen poistamiseen ("oikeus tulla unohdetuksi")	246
18 ARTIKLA Oikeus käsittelyn rajoittamiseen	260
19 ARTIKLA Henkilötietojen oikaisua tai poistoa tai käsittelyn rajoitusta koskeva ilmoitusvelvollisuus	265
20 ARTIKLA Oikeus siirtää tiedot järjestelmästä toiseen	267
21 ARTIKLA Vastustamisoikeus	276
22 ARTIKLA Automatisoidut yksittäispäätökset, profilointi mukaan luettuna	284
23 ARTIKLA Rajoitukset	292

IV REKISTERINPITÄJÄ JA HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELIJÄ	297
24 ARTIKLA Rekisterinpitäjän vastuu	299
25 ARTIKLA Sisäänrakennettu ja oletusarvoinen tietosuojaja	310
26 ARTIKLA Yhteisrekisterinpitäjät	323
27 ARTIKLA Unionin ulkopuolelle sijoittautuneiden rekisterinpitäjien tai henkilötietojen käsittelijöiden edustajat	335
28 ARTIKLA Henkilötietojen käsittelijä	340
29 ARTIKLA Tietojenkäsittely rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän alaisuudessa	360
30 ARTIKLA Seloste käsittelytoimista	362
31 ARTIKLA Yhteistyö valvontaviranomaisen kanssa	369
32 ARTIKLA Käsittelyn turvallisuus	370
33 ARTIKLA Henkilötietojen tietoturvaloukkauksesta ilmoittaminen valvontaviranomaiselle	380
34 ARTIKLA Henkilötietojen tietoturvaloukkauksesta ilmoittaminen rekisteröidylle	392
35 ARTIKLA Tietosuojaa koskeva vaikutustendarviointi.	398
36 ARTIKLA Ennakkokuuleminen	415
37 ARTIKLA Tietosuojavastaavan nimittäminen	420
38 ARTIKLA Tietosuojavastaavan asema	433
39 ARTIKLA Tietosuojavastaavan tehtävät	440
40 ARTIKLA Käytännesäännöt	444
41 ARTIKLA Hyväksytyjen käytännesääntöjen seuranta	453
42 ARTIKLA Sertifiointi	456
43 ARTIKLA Sertifiointielimet	461

V HENKILÖTIETOJEN SIIRROT KOLMANSIIN MAIHIN TAI KANSAINVÄLISILLE JÄRJESTÖILLE	465
44 ARTIKLA Siirtoja koskeva yleinen -periaate	466
45 ARTIKLA Siirto tietosuojan riittävyttä koskevan päätöksen perusteella	472
46 ARTIKLA Siirto asianmukaisia suojatoimia soveltaen	484
47 ARTIKLA Yritystä koskevat sitovat säännöt	494
48 ARTIKLA Siirrot ja luovutukset, joita ei sallita unionin lainsäädännössä	500
49 ARTIKLA Erityistilanteita koskevat poikkeukset	502
50 ARTIKLA Kansainvälinen yhteistyö henkilötietojen suojaamiseksi	509
VI RIIPPUMATTOMAT VALVONTAVIRANOMAISET	513
51 ARTIKLA Valvontaviranomainen	514
52 ARTIKLA Riippumattomuus	518
53 ARTIKLA Valvontaviranomaisen jäseniä koskevat yleiset edellytykset	523
54 ARTIKLA Valvontaviranomaisen perustamista koskevat säännöt	526
55 ARTIKLA Toimivalta	529
56 ARTIKLA Johtavan valvontaviranomaisen toimivalta	532
57 ARTIKLA Tehtävät	538
58 ARTIKLA Valtuudet	543
59 ARTIKLA Toimintakertomukset	550

VII YHTEISTYÖ JA YHDENMUKAISUUS	551
60 ARTIKLA Johtavan valvontaviranomaisen ja muiden osallistuvien valvontaviranomaisten välinen yhteistyö	552
61 ARTIKLA Keskinäinen avunanto	558
62 ARTIKLA Valvontaviranomaisten yhteiset operaatiot	562
63 ARTIKLA Yhdenmukaisuusmekanismi	566
64 ARTIKLA Tietosuojaneuvoston lausunto	568
65 ARTIKLA Euroopan tietosuojaneuvoston kiistanratkaisumenettely	573
66 ARTIKLA Kiireellinen menettely	577
67 ARTIKLA Tietojenvaihto	579
68 ARTIKLA Euroopan tietosuojaneuvosto	580
69 ARTIKLA Riippumattomuus	582
70 ARTIKLA Tietosuojaneuvoston tehtävät	583
71 ARTIKLA Kertomukset	590
72 ARTIKLA Menettely	591
73 ARTIKLA Puheenjohtaja	592
74 ARTIKLA Puheenjohtajan tehtävät	594
75 ARTIKLA Sihteeristö	596
76 ARTIKLA Salassapito	598
VIII OIKEUSSUOJAKEINOT, VASTUU JA SEURAAMUKSET	599
77 ARTIKLA Oikeus tehdä kantelu valvontaviranomaiselle	600
78 ARTIKLA Oikeus tehokkaiisiin oikeussuojakeinoihin valvontaviranomaista vastaan	603
79 ARTIKLA Oikeus tehokkaiisiin oikeussuojakeinoihin rekisterinpitäjää tai henkilötietojen käsittelijää vastaan	607
80 ARTIKLA Rekisteröityjen edustaminen	611

81 ARTIKLA	Menettelyn keskeyttäminen	615
82 ARTIKLA	Vastuu ja oikeus korvauksen saamiseen	618
83 ARTIKLA	Hallinnollisten seuraamusmaksujen määräämisen yleiset edellytykset	629
84 ARTIKLA	Seuraamukset	646

IX TIETOJENKÄSITTELYYN LIITTYVIÄ ERITYISTILANTEITA KOSKEVAT SÄÄNNÖKSET 669

85 ARTIKLA	Käsittely ja sananvapaus ja tiedonvälityksen vapaus	670
86 ARTIKLA	Henkilötietojen käsittely ja virallisten asiakirjojen julkisuus	687
87 ARTIKLA	Kansallisen henkilötunnuksen käsitteleminen	695
88 ARTIKLA	Käsittely työsuhteen yhteydessä	706
89 ARTIKLA	Yleisen edun mukaisia arkistointitarkoituksia taikka tieteellisiä tai historiallisia tutkimustarkoituksia tai tilastollisia tarkoituksia varten tapahtuvaa käsittelyä koskevat suojatoimet ja poikkeukset	715
90 ARTIKLA	Salassapitovelvollisuus	729
91 ARTIKLA	Kirkkojen ja uskonnollisten yhdistysten voimassa olevat tietosuojasäännöt	731

X DELEGOIDUT SÄÄDÖKSET JA TÄYTÄNTÖÖNPANOSÄÄDÖKSET 733

92 ARTIKLA	Siirretyn säädösvallan käyttäminen	734
93 ARTIKLA	Komiteamenettely	736

XI LOPPUSÄÄNNÖKSET 739

94 ARTIKLA	Direktiivin 95/46/EY kumoaminen	740
95 ARTIKLA	Suhde direktiiviin 2002/58/EY	743

96 ARTIKLA	Suhde aiemmin tehtyihin sopimuksiin	745
97 ARTIKLA	Komission kertomukset	747
98 ARTIKLA	Unionin muiden tietosuojasäädösten uudelleentarkastelu	749
99 ARTIKLA	Voimaantulo ja soveltaminen	751
Lopuksi		753
Lähteet		757
Asiahakemisto		791